

NORMELE LIMBAJULUI ȘI POEZIA

0. Titlul comunicării mele actualizează două domenii științifice: normele limbajului țin de domeniul lingvisticii, iar abordarea textului literar în specificitatea lui constituie obiectul poeziei. Abordarea textului literar depășește domeniul lingvisticii, dar îl presupune și îl integrează, la fel cum poezia presupune materia primă a limbii, dar creația de sens poetic se situează într-o dimensiune post-lingvistică. Poetica, în calitatea sa de studiu științific al literaturii, s-a aflat într-o permanentă căutare a unui fundament epistemologic care să-i ofere un cadru conceptual necesar investigării riguroase a fenomenului literar. Rezultatele demersului analitic al poeziei au menirea să „extindă imens înțelegerea noastră asupra poeziei, precum și experiența estetică” (Doležel 1998, p. 11). În acest sens, L. Doležel constata că „poetica este o activitate cognitivă” pentru care opera literară reprezintă un „obiect al cunoașterii” (*ibidem*, p. 5), iar „specificitatea artei literaturii poate fi justificată în teorie și apărută în practica culturală numai de o poetică științifică prin care sunt respinse abordările deterministe și reduționiste ale literaturii” (*ibidem*, p. 11). Astfel, tocmai necesitatea unui studiu riguros, științific, al fenomenului literar a determinat o asumare din perspectiva poeziei a fundamentelor teoretice ale diferitelor orientări lingvistice, conturându-se astfel orizontul teoretic al poeziei structuraliste, generative, ilocuționare.

1. Urmând calea inițiată și dezvoltată de profesorul Mircea Borcilă (mai ales 1997a, 2001, 2002–2003), am încercat în mai multe lucrări publicate (Boc 2007, 2011, 2013, 2014, 2015) să arăt importanța elaborării unei poezii integrale pe fundamentele teoretice ale lingvisticii integrale¹ a lui Eugeniu Coșeriu. Unul dintre cele mai importante argumente care susțin întemeierea poeziei pe această orientare este acela că integralismul coșerian oferă un cadru epistemologic elaborat sistematic, adecvat lingvisticii și științelor culturii în general și furnizează o bază conceptuală temeinică pentru fundamentarea științifică a studiului literaturii. Punctul de plecare îl constituie însăși definirea limbajului, în spirit humboldtian, ca *activitate creatoare (enérgeia)*, iar nu ca instrument de comunicare (așa cum adesea este definit din numeroase perspective teoretice), și, în consecință, considerarea *funcției semnificative* ca funcție esențială a limbajului. Astfel, limbajul nu este în primul rând întrebuintare, ci creație de semnificate (conținuturi ale limbii) (vezi, mai ales, Coșeriu 1967/ 1977). Această înțelegere a limbajului și a funcției sale esențiale deschide o perspectivă de cercetare inovatoare în comprehensiunea fenomenului

¹ „Lingvistica integrală” sau „teoria integrală a limbajului” reprezintă, în accepția deja consacrată pe plan internațional, curentul novator de cercetare lingvistică dezvoltat și impus de opera științifică a savantului de origine română Eugeniu Coșeriu (1921–2002), și a școlii sale de la Tübingen.

lingvistic în toate formele sale de manifestare. Iar implicațiile conceptuale și distincțiile care decurg de aici oferă o largă deschidere teoretică și înspre înțelegerea adecvată a textualității literare în specificitatea sa.

Am încercat în mai multe rânduri să relev importanța unor teze din opera coșeriană pentru problematica textualității literare și faptul că, deși aceste teze nu pot explica în totalitate specificitatea textului poetic, totuși ele trebuie să fie presupuse drept fundal teoretic necesar în înțelegerea adecvată a literaturii. Astfel, acest fundal teoretic este întemeiat prin: ipoteza dublului raport semiotic în articularea sensului, importanța conceptului de univers de discurs care orientează instituirea sensului (universul de discurs poetic este delimitat în teoria coșeriană de universul de discurs empiric, de cel științific și de cel al credinței religioase), definirea textului poetic în mod esențial ca text cu finalitatea poetică (una dintre cele trei finalități ulterioare ale funcției/finalității semnificative) și, de aici, ireductibilitatea textului literar (ca text cu finalitate poetică ce presupune „creație de lumi”) la textualitatea cu finalitate pragmatică sau apofantică (științifică) etc. De asemenea, am argumentat (în cartea din 2007) faptul că abordarea textului poetic trebuie să se realizeze dintr-o perspectivă necesar tipologică, tipologicul înțeles în accepția sa integralistă formulată de Emma Tămâianu, și anume, ca „modalitate a creației de sens”, mai exact, „modalitatea în care semnificatele și designatele unităților textuale se constituie într-un nou semnificant, de grad secund și modalitatea articulării interne a sensului” (Tămâianu 2001, p. 37). Înțeles astfel, ca orientare a articulării interne a sensului, textual-tipologicul reprezintă un „principiu formator al activității discursive” (*ibidem*), iar această perspectivă implică un demers reinstaurator al activității creatoare prin descoperirea modalităților interne de instituire a sensului. Definirea tipologică impune, prin distincția clară a finalităților interne creatoare de sens o disociere a *poeticului* (ca finalitate creatoare de lumi și în același timp, ca manifestare maximală a funcției semnificative) de *apofantic* sau „științific” (ca finalitate a interpretării lumii prin valorile adevărului sau falsității) și de *pragmatic* (ca finalitate practică a interacțiunii sociale și a transformării lumii).

2. Prin prezentarea sumară a acestor repere teoretice am încercat să schițăm cadrul pe care îl considerăm cel mai adecvat înțelegerii raportului dintre normele limbajului și poezie. Astfel, credem că normele limbajului trebuie să fie înțelese în mod diferit în funcție de tipul de textualitate. În tipul textual-poetic, a cărui finalitate este creația de lumi, normele limbajului au un statut diferit față de textualitatea de tip pragmatic sau cea de tip științific, deoarece, credem, trebuie să avem în vedere o discontinuitate de esență între aceste specii de sens: comunicativ, informativ, pe de o parte și poetic, pe de altă parte. Astfel, normele limbajului ar trebui înțelese în mod independent în cadrul delimitat de finalitățile procesului creator de sens, altfel spus, în zone tipologice distincte și esențial diferite. Vom încerca în continuare o prezentare succintă a statutului normelor limbajului în poezie.

Se știe că unul dintre pilonii teoretici ai lingvisticii integrale este trihotomia planurilor limbajului. Amintim faptul că, în înțelegere coșeriană, „limbajul este o activitate umană universală care se realizează în mod individual, dar totdeauna conform unor tehnici istoric determinate («limbi»)” (Coseriu 1973/2000, p. 233). Acest fragment evidențiază cele trei perspective (planuri) din care lingvistica integrală abordează una și aceeași realitate care este limbajul: planul universal (a vorbi în general ca activitate universal umană), planul istoric (a vorbi o limbă particulară în conformitate cu tradițiile idiomatice respective) și planul individual (a vorbi în situații determinate, a realiza acte lingvistice individuale în funcție de circumstanțe situaționale). Vorbirea ca activitate creatoare (*enérgeia*) – dimensiune esențială, constitutivă și exclusivă a omului – presupune o competență (*dynamis*) – cunoaștere intuitivă, *saber, savoir* – pe care se întemeiază și, de asemenea, produse (*ergon*) în care se concretizează ca activitate².

Importanța primordială a distincției celor trei niveluri ale limbajului este evidențiată de Coșeriu mai ales în distincția necesară a celor trei „niveluri de funcționalitate”, a celor trei „tipuri de conținut lingvistic: *desemnarea, semnificatul și sensul* (straturi care, firește, în texte se prezintă simultan)” (*ibidem*, p. 246). De asemenea, tripartita planurilor limbajului se justifică și prin existența celor trei tipuri de evaluări (judecăți) ale actelor lingvistice – *congruență, corectitudine/exemplaritate, adecvare* –, intuite și de vorbitorii ‘naivi’ (nelingviști) pe baza celor trei tipuri de ‘competență lingvistică’, elocuțională, idiomatice și expresivă, a normelor implicite și intuitive pe care acestea le presupun³. Aceste norme *de congruență, de corectitudine și de adecvare* sunt, de fapt, norme de conformitate, valori zero. Sesizăm numai valorile negative, devierile de la aceste norme (care altfel trec neobservate). Reamintim succinct tipurile de competență lingvistică și normele presupuse în conținutul acestora.

Competența elocuțională reprezintă facultatea universală de a vorbi, nedeterminată istoric (nu coincide cu competența idiomatică) și se bazează pe norme ale vorbirii, adică, pe de o parte, norme ale gândirii în general, iar pe de altă parte, norme determinate de cunoașterea lumii în care trăim. Faptul de a ști să ne referim la lume, la contextele extralingvistice aparține tehnicii universale a limbajului, competenței elocuționale⁴.

Competența idiomatice presupune faptul de a vorbi în conformitate cu normele limbii, mai exact, ale tradiției lingvistice pe care vorbitorul vrea de fiecare dată să o

² Lingvistica integrală recunoaște limbajul și îl studiază în toată această complexitate a realității sale (delimitată în „forme” ale limbajului recunoscute intuitiv ca atare și de vorbitori) care decurge, de fapt, din natura sa esențială de activitate creatoare (*enérgeia*).

³ *Competența lingvistică* este o ‘tehnică’ (a ști ceva ce se aplică), o cunoaștere implicită, intuitivă, diferită de cunoașterea explicită, teoretică a gramaticienilor sau a lingviștilor care descriu fenomenele legate de limbaj (Coseriu 1973/2000, 1994, 1962/2004).

⁴ Enunțuri de tipul *Mi-am fiert pianul, Copilul are urechi etc.* sunt deviate în raport cu normalitatea stării de lucruri, iar enunțuri de tipul *Cei patru evangheliști erau trei, Luca și Matei încalcă principiile universale ale gândirii* (Coseriu 1994).

actualizeze într-un discurs (inclusiv un dialect sau grai), iar evaluarea specifică este corectitudinea.

În plan individual, normele presupuse de competența expresivă sunt cele de adecvare în raport cu destinatarul, în raport cu obiectul la care se face referire (referentul) (de exemplu, nu e adecvat să vorbim cu exaltare despre astuparea unor gropi) și în raport cu situația (circumstanțele vorbirii) (de exemplu, nu este adecvat să se folosească expresii argotice într-un discurs parlamentar).

Dacă în zona textual-discursivă de tip comunicativ-informativ, încălcările acestor norme ale limbajului pot fi evaluate drept incongruențe, incorectitudini sau inadecvări sau pot fi considerate drept suspendări, dacă se recunoaște o intenționalitate de tip metaforic, metalingvistic sau extravagant, considerăm că în tipul de textualitate cu finalitate poetică problema normelor limbajului trebuie privită dintr-o perspectivă diferită în mod substanțial.

În teoria coșeriană, poezia nu este deviere, abatere de la normă, ci, dimpotrivă, limbaj absolut, locul manifestării plenare, maximale, a tuturor posibilităților de sens ale limbajului (Coșeriu 1971/1977, 1981/1997). Ne vom referi în continuare la normele de corectitudine (din planul limbii) și la normele de congruență (din planul universal), încercând o aproximare a statutului acestora în tipul de textualitate poetică.

2.1. Astfel, în privința **normelor de corectitudine**, credem că nu se poate vorbi de o încălcare a acestora atunci când limbajul poetic creează structuri morfologice, sintactice sau chiar semnificate inexistente în limbă, în normă, adică identifică esențe, moduri-de-a-fi inexistente/nelexicalizate până în acel moment. În aceste cazuri, credem că se realizează o actualizare a posibilităților nelimitate de creație ale sistemului limbii și o valorificare în acest mod în plan textual a unor noi funcții idiomatice.

Voi oferi doar câteva exemple în acest sens⁵: cuvinte formate prin derivare cu prefixe: „*necuvintele*” (N. Stănescu, *Necuvintele*), „*neauzul, nevăzul, nemirosul, negustul, nepipăitul*” (N. Stănescu, *Elegia a zecea*); cuvinte formate prin derivare cu sufixe: „*Florile s-ar ierbi*” (N. Stănescu, *Nod 33*) (inovație care are la bază regula formării verbelor din substantive, cu sufixul gramatical *-i*), „*Pe șoseaua mare / Sta un ou în vulturare*” (N. Stănescu) (în analogie cu așteptare, întristare, căutare) etc.; inovații formate prin schimbarea valorii gramaticale: „*Ce-ți mai face dulcele, duduie? / Se cireășă, se gutuie?*” (Gh. Tomozei, *Slujbă*). În limba română este un procedeu frecvent substantivizarea unor adjective prin articulare (ex. *frumos-frumosul; bun-bunul*), astfel încât inovația substantivului **dulcele** este explicabilă ca o concretizare a acestei posibilități oferite de sistem. În cazul celor două verbe (*se cireășă, se gutuie*) inovația ni se pare spectaculoasă datorită exploatarea coincidenței, la nivel formal, dintre substantive (*cireășă, gutuie*) și posibile forme verbale, din perspectiva sistemului; mai exact inovația se bazează pe coincidența

⁵ Pentru o discuție mai amplă asupra acestui aspect al inovațiilor lingvistice, realizată din perspectiva conceptelor de sistem/normă/vorbire trimitem la lucrarea noastră din 2007.

desinenței de singular, formă nearticulată, a substantivului (-ă, respectiv -e) cu desinența de persoana a III-a a verbelor (de asemenea, -ă, respectiv -e). Transformarea acestor substantive în verbe se realizează atât prin marca reflexivității (specifică verbelor) – pronumele reflexiv (*se*) –, cât și prin această coincidență formală a desinențelor. În ceea ce privește conținuturile acestor verbe, ca esențe unice și inedite, acestea primesc consistență semantică numai în raport cu lumea instituită în poem.

Inovațiile lingvistice identificabile în poezie reprezintă manifestări ale libertății potențial infinite a creativității lingvistice. Însă în poezie manifestarea activității libere și creatoare se realizează plenar, nelimitată de condiția alterității, subiectivitatea creatoare de poezie fiind postulată în teoria coșeriană ca subiectivitate absolută. Astfel, creatorii de poezie rup deliberat norma (fixarea limbii în tipare tradiționale) și exploatează în mod nelimitat (dincolo de modelele deja realizate istoric) posibilitățile de creație lingvistică oferite de sistem. Dacă, de regulă (în limba vorbită), norma limitează posibilitățile date de sistem, iar *inovația* devine legitimă (adică devine, din „fapt de vorbire”, „fapt de limbă”) numai prin procesul adoptării ei succesive de către comunitatea lingvistică respectivă (implicând în acest fel condiția necesară a alterității), în poezie, ca realizare plenară a limbajului în ipostaza sa absolută, sistemul apare eliberat de normă și deschis posibilităților nelimitate de creație, fără necesitatea legitimării acestor inovații prin alteritate. Astfel, inovațiile identificate într-o operă poetică, nu pot fi considerate devieri de la „uzul” normal, ci, dimpotrivă, „extensiuni” în raport cu posibilitățile oferite de sistemul limbii române. Coșeriu afirmă explicit acest fapt, într-un interviu acordat lui N. Saramandu:

„[...] ideea mea de la început, să împac creativitatea limbajului cu «tradițiile» fixate și cu normele sociale ale limbajului, se vedește deja în *Limba lui Ion Barbu*, unde încerc să arăt că tot felul de creații ale lui Barbu sunt posibilități ale limbii române, ceea ce mai târziu devine sistemul de virtualități, de posibilități, deși nu există în norma limbii române, deci în dicționar nu se află, însă nu sunt devieri. Adică tipurile de construcții din limba română, pe care el pare că le forțează, le duce la mai multe posibilități, sunt date ca posibilități în limba română. [...] E o creativitate care corespunde, în același timp, virtualităților limbii române” (Coșeriu 1996, p. 13).

2.2. În privința normelor de congruență, care vizează vorbirea în acord cu principiile universale ale gândirii și cu cunoașterea lumii în care trăim, credem că acestea nu se pot valida în tipul de textualitate poetică, deoarece literatura creează „o altă lume”, radical distinctă de lumea experienței curente, iar acest principiu este pe deplin asumat și de poetica dezvoltată pe baze integraliste.

Reamintim că, din perspectiva poeziei de orientare antropologică și constituită pe fundamente integraliste, dezvoltată de Mircea Borcilă, universul empiric este presupus ca fiind fundalul sau „orizontul experiențial primar” (Borcilă 1997a, p. 161), transgresat prin „actul revelatoriu” creator de sens poetic și, implicit, de „lume”. Caracterul esențial ‘revelator’ pe care se fundamentează actul poetic „anulează înțelesul obișnuit al faptelor, substituindu-le o nouă viziune” (Blaga 1937/1994, p. 37). Sintagma blagiană „înțelesul obișnuit al faptelor” sintetizează, cre-

dem, tocmai conceptul coșerian de „univers de discurs empiric”, înțeles ca „sistem [obișnuit] de semnificații” (univers de cunoaștere), unde funcționează, de fapt, normele de congruență. Dacă „universul de discurs empiric” sau „sistemul obișnuit de semnificații” este transgresat prin actul poetic, atunci, universul de discurs al literaturii, ca univers de discurs non-empiric și autonom este, am spune, un sistem neobișnuit de semnificații. Termenul de neobișnuit îl vom înțelege (așa cum am propus în 2007) ca atribut al unei lumi neexperimentabile empiric, adică al unei lumi cu o obiectivitate unică și ireductibilă, lume instituită în acord cu o intuiție unică și absolută de către o subiectivitate absolută, o lume care constituie prin sine un domeniu de cunoaștere autonom („care suspendă înțelesuri și proclamă altele”, în termeni blagieni).

Vom încerca să susținem și să exemplificăm faptul enunțat mai sus, referitor la invaliditatea normelor de congruență în textualitatea poetică, prin câteva versuri: „*Craiul Amurg, ucigașul macilor, / a scăldat câmpia într-o baie de sânge. / L-am văzut cum ștergea spada / pe copacii care se porniră a plânge*” (Emil Botta, *Craiul Amurg*). Este evident că acest enunț nu este în concordanță cu cunoașterea despre lume și, în consecință, ar putea fi evaluat, pe baza competenței elocutionale, drept incongruent. O eventuală suspendare a incongruenței prin recunoașterea la nivel discursiv a unei intenționalități metaforice ne-ar conduce, credem, spre o interpretare figurată a acestui enunț, îndepărtându-ne de finalitatea poetică.

În *Despre poezie*, N. Manolescu (1987/2002, p. 82) alege acest exemplu pentru a ilustra și compara două posibilități diferite de interpretare a *metaforei masacru-lui*: (i) ca descriere figurată („ne găsim în fața unui peisaj crepuscular: macii își închid corolele, câmpia e colorată în roșu de soarele în apus, iar umbrele nopții se aștern peste cuiburi”) și (ii) ca mijloc de a compune un univers fictiv, „un conținut secund, poetic”. Astfel, raportând această perspectivă la normele de congruență din conținutul competenței elocutionale, credem că interpretarea figurată a poemului ar reprezenta o interpretare menită să suspende metaforic incongruența, astfel încât aceasta să nu fie în contradicție cu ceea ce știm despre lume, și ar implica o reducere a finalității poetice (creatoare de lumi) la finalitatea non-poetică (empirică sau pragmatică). Dar, așa cum constata și N. Manolescu, poezia reprezintă, de fapt, instituirea unei „lumi” poetice ontologic distinctă de lumea „reală” („referentul poetic [...] posedă un statut ontologic deosebit de al oricărui lucru din lume”) (*ibidem*, p. 86). Astfel, distincția dintre *figurat* și *poetic* este una esențială și situabilă în zone tipologice distincte: vorbirea figurată presupune menținerea fundalului și reinterpretarea expresiei pe acest fundal al lumii cunoscute și, de asemenea, o funcționare specifică a normelor de congruență din planul universal al limbajului (suspendate metaforic prin intenția discursivă).

În schimb, poezia, tipul textual cu finalitatea creației de lumi, configurează o lume de semnificații autonomă în raport cu lumea cognoscibilă prin experiența noastră sensibilă. Instituirea acestei lumi de semnificații nu se raportează la lumea empirică („reală”), ci acest proces esențial metaforic este orientat de ‘principiul poe-

tic', al transgresiunii „sistemului obișnuit de semnificații” într-un alt „orizont de semnificații”, ontologic distinct (Borcilă 1987, p. 190; vezi și 1997b, p. 282), adică o transgresiune a semantismului limbajului, a imaginii lumii construite prin limbaj și o semnificare în alt orizont calitativ diferit, care reprezintă, de fapt, o „creație de lumi”. Tocmai de aceea, în această zonă textual-tipologică, nu pot funcționa normele de congruență specifice competenței elocutionale.

3. În concluzie, în tipul de textualitate cu finalitate poetică, problema normelor limbajului trebuie privită dintr-o perspectivă distinctă în raport cu zona textual-discursivă de tip comunicativ-informativ, unde normele limbajului sunt presupuse implicit, iar încălcările acestora pot fi evaluate drept incongruențe, incorectitudini sau inadecvări sau pot fi considerate drept suspendări, dacă se recunoaște o intenționalitate la nivel discursiv. Însă, așa cum am încercat să demonstrăm, în poezie aceste norme ale limbajului sunt transgresate prin situarea într-o zonă tipologică distinctă și ireductibilă.

Funcția poeziei – creatoare de lumi – reprezintă în concepția teoretică integralistă o exponențializare a funcției semnificative a limbajului care delimitează esențe, creând conținuturi lingvistice. Astfel, în poezie (la nivelul conținutului lingvistic superior care este sensul și nu la nivelul semnificatelor) se pot obiectiva, în mod liber, nefiind limitate de condiția comprehensibilității, ‘conținuturi intuitive’ ale conștiinței subiectivității creatoare (postulată ca absolută), se pot actualiza posibilități nelimitate și universale necaptate încă, ce țin de esența umană. Iar această materializare este posibilă numai în poezie care – prin ocultarea alterității, a normelor implicite pe care aceasta le presupune (în vederea comprehensibilității) la cele trei niveluri (norme de congruență, norme de corectitudine și norme de adecvare) – poate transcende fundalul cunoașterii lumii, dar și semantismul limbii, „viziunea despre lume” pe care ne-o conferă limba ca organizare a realității prin conținuturi lingvistice. Numai poezia poate de-structura și re-structura materia lumii și materia limbii, prin instituirea unei alte ordini la nivel ‘ontologic’ și în consecință a unei „lumi” diferite de lumea empirică.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- Blaga 1937/1994 = Lucian Blaga, *Geneza metaforei și sensul culturii*, București, Editura Humanitas, 1994 (ediția I: București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1932).
- Boc 2007 = Oana Boc, *Textualitatea literară și lingvistica integrală. O abordare funcțional-tipologică a textelor lirice ale lui Arghezi și Apollinaire*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2007.
- Boc 2011 = Oana Boc, *La linguistique d'Eugenio Coseriu et les possibilités de la reconstruction conceptuelle de la poétique*, în *Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft*, Nodus Publikationen, Germany, 2011, p. 99–109.
- Boc 2013 = Oana Boc, *Sens/sens poetic – o abordare din perspectiva lingvisticii coseriene*, în „Limba română” (Chișinău), 2013, nr. 5–6 (215–216), p. 75–87.
- Boc 2014 = Oana Boc, *La relation langage-poésie dans la théorie d'Eugenio Coseriu et ses implications pour le domaine de la poétique*, în Eugenia Bojoga, Oana Boc, Dumitru-Cornel Vilcu (eds.), *Coseriu: Perspectives contemporaines. Actes du deuxième Colloque International d'études*

- cosériennes CoseClus2009, 23–25 septembre, Cluj-Napoca, Roumanie*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, p. 21–27.
- Boc 2015 = Oana Boc, *Thèses cosériennes – ponts et repères dans la définition du « poétique » et la configuration d'un cadre adéquat à la démarche poétique*, în Christophe Gérard, Régis Missire (éds), *Eugenio Coseriu aujourd'hui. Linguistique et philosophie du langage*, Limoges, Editions Lambert-Lucas, p. 253–261.
- Borcilă 1987 = Mircea Borcilă, *Contribuții la elaborarea unei tipologii a textelor poetice*, în SCL, XXXVIII, 1987, nr. 3, p. 185–196.
- Borcilă 1997a = Mircea Borcilă, *Între Blaga și Coșeriu. De la metaforica limbajului la o poetică a culturii*, în „Revista de filozofie”, XLIV, 1997, nr. 1–2, p. 147–163.
- Borcilă 1997b = Mircea Borcilă, *Dualitatea metaforicului și principiul poetic*, în *Eonul Blaga. Întâiul veac*. Culegere de lucrări dedicată Centenarului Lucian Blaga (1895–1995), București, Editura Albatros, București, p. 263–284.
- Borcilă 2001 = Mircea Borcilă, *Eugeniu Coșeriu și bazele științelor culturii*, în „Academica”, 2001, nr. 7–8, p. 263–284.
- Borcilă 2002–2003 = Mircea Borcilă, *Lingvistica integrală și fundamentele metaforologiei*, în DR, serie nouă, VII–VIII, 2002–2003, p. 47–77.
- Coșeriu 1962/2004 = Eugeniu Coșeriu, *Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*. Ediție în limba română de Nicolae Saramandu, București, Editura Enciclopedică, 2004 (*Teoría del lenguaje y lingüística general*, Madrid, Editorial Gredos, 1962).
- Coșeriu 1967/1977 = Eugeniu Coșeriu, *El lenguaje y la comprensión de la existencia del hombre actual*, în Coșeriu 1977, p. 34–65.
- Coșeriu 1971/1977 = Eugeniu Coșeriu, *Tesis sobre el tema «lenguaje y poesía»*, în Coșeriu 1977, p. 201–207.
- Coșeriu 1973/2000 = Eugeniu Coșeriu, *Lecții de lingvistică generală*. Traducere în limba română de Eugenia Bojoga, Chișinău, Editura ARC, 2000.
- Coșeriu 1977 = Eugeniu Coșeriu, *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid, Editorial Gredos, 1977.
- Coșeriu 1981/1997 = Eugeniu Coșeriu, *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, Roma, La Nuova Italia Scientifica, 1997 (*Textlinguistik. Eine Einführung*. Text editat și prelucrat de Jörn Albrecht. Ediția a doua, revăzută, Tübingen–Basel, Günter Narr Verlag, 1981).
- Coșeriu 1994 = Eugeniu Coșeriu, *Prelegeri și conferințe*. Supliment al „Anuarului de lingvistică și teorie literară” al Institutului de Filologie Română „Al. Philippide”, Iași, XXXIII, 1992–1993 (apărut în 1994).
- Coșeriu 1996 = Eugeniu Coșeriu, *Lingvistica integrală. Interviu cu Eugeniu Coșeriu realizat de Nicolae Saramandu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996.
- Doležel 1998 = Lubomír Doležel, *Poetica occidentală*, București, Editura Univers, 1998.
- DR, serie nouă = „Dacoromania”, serie nouă, Cluj-Napoca, I, 1994–1995, și urm.
- Manolescu 1987/2002 = Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Brașov, Editura Aula, 2002.
- SCL = „Studii și cercetări lingvistice”, București, I, 1950 și urm.
- Tămăianu 2001 = Emma Tămăianu, *Fundamentele tipologiei textuale. O abordare în lumina lingvisticii integrale*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2001.

LANGUAGE NORMS AND POETRY

(Abstract)

Integral linguistics offers a systematically elaborated epistemological framework which is generally adequate for cultural sciences. In my opinion, this framework provides a solid conceptual basis for the scientific fundamentals of literature study. I have repeatedly argued that we should approach the literary text from a specific typological perspective. Through the clear distinction of the

internal finalities which create meaning, the typological approach imposes a delimitation between “poetics” (as a finality which creates worlds), “apophantic” or “scientific” (as a finality which interpretes the world) and “pragmatic” (as a practical finality of social interaction). At the same time, this approach implies a restorative step of the creative activity through the discovery of the internal ways of creating meaning.

One of E. Coseriu’s most important theoretical contributions is the tripartition of the planes of language (universal, historical and individual) along with the corresponding competence types (elocutional, idiomatic, expressive). Specific norms of each plane of language: norms of congruence, accuracy and adequacy are included in the three linguistic competence types.

Starting from this theoretical basis, my paper is arguing the fact that the language norms should be independently understood within the framework according to the finalities of the process of creating meaning, in other words, in distinct and essentially different typological areas.

To be more specific, in the text type with a poetic finality, the problem of the language norms should be approached from a substantially different perspective.

Thus, I will specifically refer to the accuracy norms (from the historical plane) and to the congruence norms (from the universal plane) while trying to estimate their status in the type of poetic textuality.

Cuvinte-cheie: *normele limbajului, tipologie textuală, finalitate poetică, sens poetic.*

Keywords: *Language norms, textual typology, poetic finality, poetic meaning.*

*Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
o_boc@yahoo.com*